

A VEGETATÍV IDEGRENSZER

I. A vegetatív IR szerepe és működése:

- összehangolja a zsigeri tevékenységeket (a belső szervek működését)
- kapcsolatban áll a szomatikus idegrendszerrel
- akaratunktól függetlenül működik

II. A vegetatív IR felosztása szerkezeti és működési szempontból:

Szimpatikus idegrendszer (SZIR)

Paraszimpatikus idegrendszer (PSZIR)

III. A PSZIR és SZIR részei:

1. Központi rész (gerincvelőben és agyvelőben található)

SZIR: - a gerincvelő háti- és ágyéki szakaszán az oldalsó szarvakban
- hipotalamusz hátsó magcsoportjában
- limbikus rendszerben, agykéreg homloklebenyben

PSZIR: - a gerincvelő keresztájékán az oldalsó szarvakban
- agytörzsben (a vegetatív magvak: pl. alsó- és felső nyáleválasztási mag)
- hipotalamusz elülső- és középső magcsoportjában, agykéreg homloklebenyben

2. Periferikus rész (idegdúcok, idegrostok, vegetatív fonatok)

a. idegdúcok:

SZIR: - 2 paravertebrális dúclánc (1 dúclánc 19-22 dűcből áll: Ny3, H10-11, Á3-4, K3-4)
- zsigeri dűcok – a beidegzett szervek közelében található

PSZIR: - zsigeri dűcok a beidegzett szervek közvetlen szomszédságában vagy a szervek falában
- a koponyaiüreg PSZ idegdűcai: pl. sugárdűc, állkapocs alatti dűc

b. idegfonatok:

- lehetnek szimpatikusak vagy paraszimpatikusak
- típusai: prevertebrális (gerincvelő előtti), preiszcerális (szerv előtti), intramurális (a szerv falában)

IV. A vegetatív reflexív részei:

a. Receptorok = Interoreceptorok:

baroreceptorok (nyomás), kemoreceptorok (vegyi anyagok), ozmoreceptorok (ozmotikus nyomás), fájdalomreceptorok (bármilyen sejtkárosodást okozó inger)

b. Afferens pálya:

A gerincvelő oldalsó szarvában illetve a gerincvelő közelében levő idegdúcok visceroszenzitív neuronjainak nyúlványai alkotják.

c. Reflexközpont: a vegetatív központokban

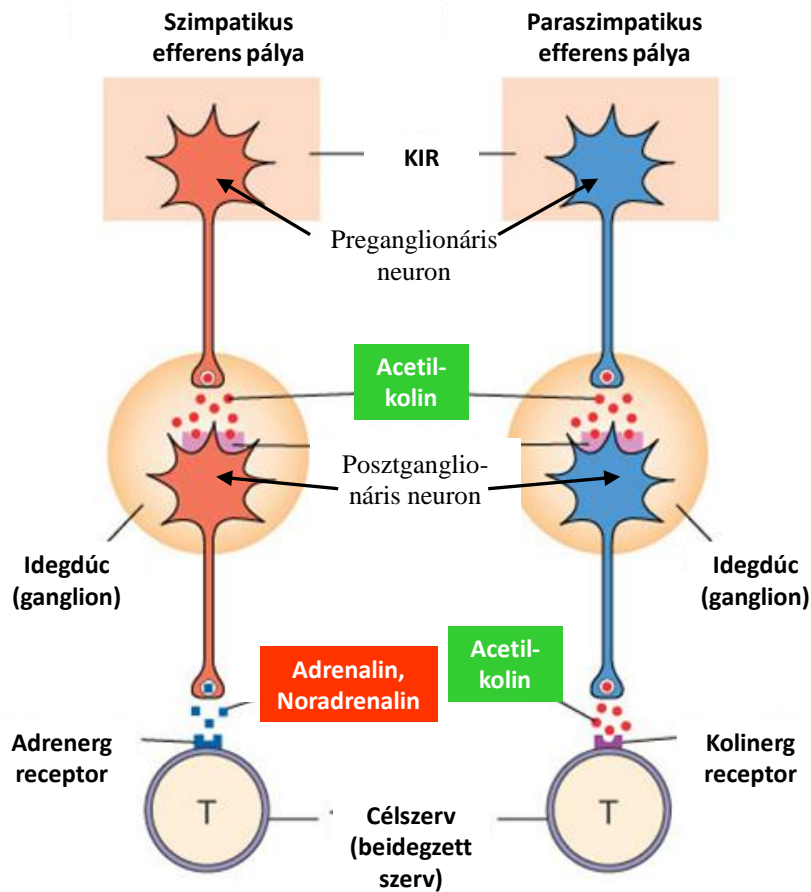
d. Efferens pálya: mind a SZIR mind a PSZIR esetében két neuronból áll:

- egy preganglionáris (idegdűc előtti) neuronból (amely velőhüvelyes) és
- egy posztganglionáris (idegdűc utáni) neuronból (amely velőhüvely nélküli)

A SZIR esetében: a preganglionáris neuronok axonja rövid, a posztganglionáris neuronok axonja hosszú. A két neuron közötti szinapszis helyül szolgáló ganglion a beidegzett szervtől távolabb van.

A PSZ esetében a preganglionáris neuronok axonja hosszú, a posztganglionáris neuronok axonja rövid. A két neuron közötti szinapszis helyül szolgáló ganglion a beidegzett szerv falában vagy annak közvetlen közelében található meg.

- ### e. Effektorok:
- zsigerek sima izmai
  - külső- és belső elválasztású mirigyek
  - a mellékvese velőállománya (a SZIR esetében)

A mediátor anyagok:

- a pre- és posztganglionáris neuron között: acetil kolin

- a posztganglionáris neuron és a beidegzett szerv között:

a SZIR esetében:
adrenalin vagy noradrenalin

a PSZIR esetében
acetil-kolin